

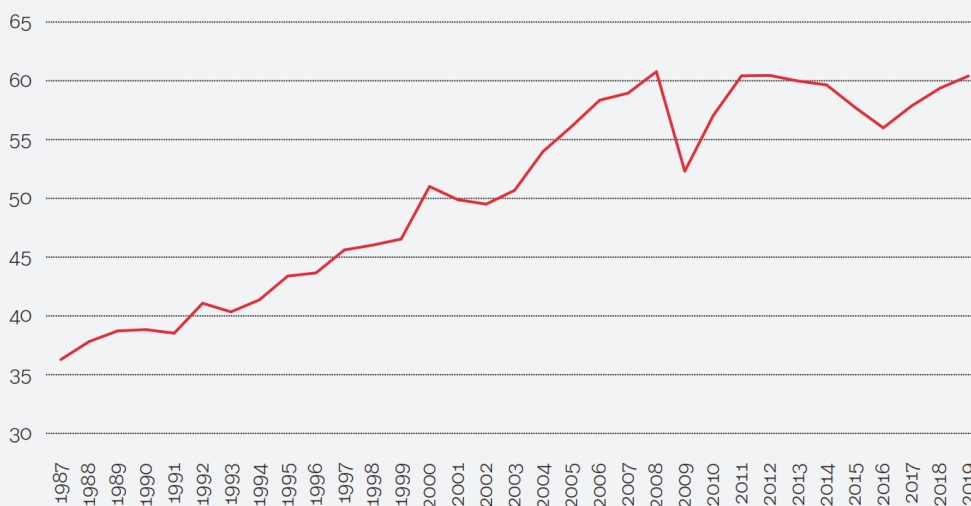
Siedem zagrożeń, z którymi Europa będzie mierzyć się po koronawirusie

Unia Europejska w perspektywie trzech dekad może być jak nigdy wewnątrznie podzielona, opierać na gospodarce-zombie i walczyć z narastającymi konfliktami pokoleniowymi oraz klasowymi. Ponadto będzie sobie coraz gorzej radzić w wyścigu technologicznym z USA i krajami azjatyckimi, a koszty dojścia do neutralności klimatycznej ulegną radykalnemu podniesieniu. Oto wyzwania, z którymi będą musiały się mierzyć kolejne pokolenia po przejściu Unii Europejskiej przez koronakryzys, na które Polski Instytut Ekonomiczny zwraca uwagę w raporcie „Europa 2050. Siedem głównych ryzyk w epoce post-COVID”.

Ze względu na światowy kryzys wywołany pandemią COVID-19, zamiast pisać o szansach czy scenariuszach dla Europy, postanowiliśmy skupić się na ryzykach. Zarówno tych nakreślonych już przed 2020 rokiem, jak i tych, które pandemia uwidoczniała lub przyspieszyła. Zwracamy uwagę na to, co grozi przyszłości Unii Europejskiej i na co powinna przygotować się obecna oraz przyszłe składy Komisji Europejskiej, a także rządy poszczególnych krajów i ich obywatele, którzy tworzą wspólnotę europejską – mówi Piotr Arak, dyrektor Polskiego Instytutu Ekonomicznego.

Pandemia COVID-19 przyspieszyła wiele trendów, które wiążą się z siedmioma ryzykami zagrażającymi przyszłości Unii Europejskiej. Jednym z nich jest konieczność przenoszenia produkcji do Europy i USA, co niesie za sobą zatrzymanie globalizacji na obecnym etapie. Spadek międzynarodowych obrotów towarowych w 2020 r. wyniesie według prognozy Światowej Organizacji Handlu z października 2020 r. 9,2 proc.

▼ Wykres 1. Udział handlu międzynarodowego w światowym PKB w latach 1987-2019 (w proc.)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Banku Światowego.

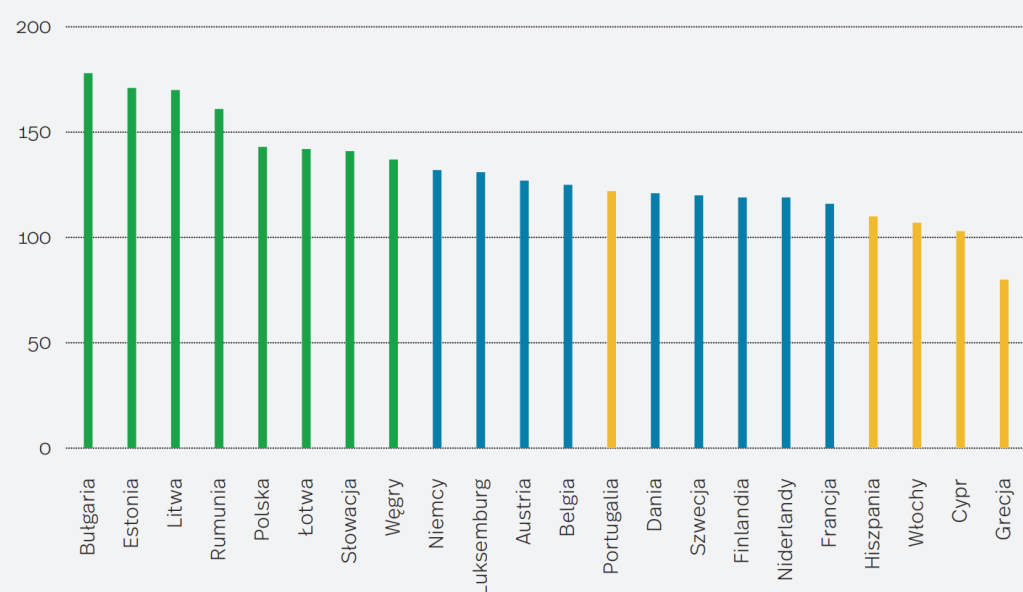
Wraz z utratą dominującej pozycji UE w światowym handlu idzie niebezpieczeństwo pozostania w tyle w wyścigu technologicznym. **Pandemia pokazała uzależnienie Europejczyków od zewnętrznych usług pracy zdalnej i edukacji czy technologii**

chmury obliczeniowej. Widać to także po rynku systemów operacyjnych na smartfony, którego 99,4 proc. kontrolują dwie amerykańskie firmy: Apple i Google. Utrzymanie takiego stanu rzeczy nie tylko negatywnie wpłynie na pozycję Europy, lecz także będzie stanowiło zagrożenie dla bezpieczeństwa wewnętrznego. Importowane aplikacje i urządzenia ułatwią szpiegowanie i dostęp do naszych danych, a także kontrolę nad dostarczaniem treści.

Europa podzielona jak nigdy

Wewnątrz Unii Europejskiej grozi narastający podział na wygranych i przegranych integracji. W trakcie pierwszej fali pandemii obserwowaliśmy go na przykładzie podziału na osi Północ-Południe Europy. Wartość grantów, które Hiszpania, Włochy, Portugalia i Grecja otrzymają w latach 2021-2022 z Recovery and Resilience Facility, wynosi 110 mld EUR – to mniej więcej równowartość grantów, które otrzymają w tym czasie pozostałe 23 państwa Unii. W przyszłości polaryzacja dynamiki PKB *per capita* może grozić osłabieniem strefy euro. **Z drugiej strony coraz większym problemem będzie dualizm rynku pracy, który może doprowadzić do spadku dostępności i jakości usług**, a także konfliktów społecznych na tle polityk migracyjnych oraz rozwoju srebrnej gospodarki wywołanego problemem rosnącego rozwarstwienia demograficznego.

▼ Wykres 1. Zmiana PKB *per capita* w latach 2008-2019 w wybranych krajach Unii Europejskiej (w proc.)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Eurostatu.

Jednym z najważniejszych celów traktatowych Unii Europejskiej jest konwergencja gospodarek i standardów życia w państwach członkowskich. Pandemia koronawirusa to kolejny kryzys, który uwypukla jednak silną polaryzację gospodarek i społeczeństw unijnych. Jednym z największych wyzwań stojących przed Europą jest znalezienie odpowiedzi na te coraz silnie artykułowane różnice, zarówno między ścieżkami rozwoju

państw, jak i różnice w jakości życia między grupami społecznymi wewnątrz państw. Temperatura debaty publicznej wokół Brexitu oraz negocjacji programu odbudowy po pandemii pokazują, że te różnice mogą być paliwem silnych konfliktów wewnątrz Unii i grozić dalszym osłabieniem wspólnoty – wyjaśnia Paweł Śliwowski, kierownik zespołu strategii Polskiego Instytutu Ekonomicznego.

Gospodarka-zombie i fiasko Green Deal?

Z dużym ryzykiem wiążą się pakiety stymulacji fiskalnej, które mogą stać się trwałym elementem polityki gospodarczej. Jeśli do tego dojdzie, a długi publiczne i bilanse banków centralnych nadal będą rosły, może się to odbić na gotowości firm do podejmowania ryzyka, a w konsekwencji zahamować niezbędną dla dalszego rozwoju gospodarczego innowacyjność. Wówczas niemożliwe może stać się m.in. dojście do neutralności klimatycznej. **Doświadczenie koronakryzysu pokazuje, że głównym ryzykiem w realizacji Europejskiego Zielonego Ładu może być radykalne podniesienie kosztów realizacji celu neutralności klimatycznej lub osiągnięcie go za cenę degradacji środowiska naturalnego.**

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny think tank gospodarczy, którego historia sięga 1928 roku. Obszary badawcze Polskiego Instytutu Ekonomicznego to przede wszystkim handel zagraniczny, makroekonomia, energetyka i gospodarka cyfrowa oraz analizy strategiczne dotyczące kluczowych obszarów życia społecznego i publicznego Polski. Instytut zajmuje się dostarczaniem analiz i ekspertyz do realizacji Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, a także popularyzacją polskich badań naukowych z zakresu nauk ekonomicznych i społecznych w kraju oraz za granicą.

Kontakt dla mediów:

Marcel Lesik
Starszy specjalista ds. komunikacji
T: 510 814 659
E: marcel.lesik@pie.net.pl